

MOTIVACIJE ZA BRANJE / Danica Zupin, upokojena specialna pedagoginja

Knjige so ključ do zaklada modrosti,
knjige so vrata v deželo užitkov,
knjige so steze, ki vodijo navzgor,
knjige so naše prijateljice. Pridite, berimo!

EMILIE POULSSON

Napis v otroški čitalnici v Hopkingtonu v Massachusettsu

Sem upokojena specialna pedagoginja. Trideset let sem učila v prvem in drugem razredu osnovne šole, zadnjih osem let sem delala z učenci individualno (DSP). Ves čas poučevanja in dela z učenci sem posvečala branju in opismenjevanju ter načinu, kako bi jih pritegnila, da bi čim lahkotnejše začeli brati in pisati.

V sedemdesetih letih sem kot mlada in zagnana specialna pedagoginja na delovnem mestu učiteljice začela svojo učiteljsko kariero v drugem razredu. Poleg razreda sem imela še nekaj dodatnih ur učne pomoči. Sama sem zelo rada brala, zato sem želela navdušiti tudi učence. Zanimalo me je, kako učence motivirati, da bi tudi sami radi segali po knjigah. Iskala sem čim zanimivejše načine dela, ki bi bili učencem blizu.

Najbolj jih je pritegnilo branje knjige v nadaljevanjih, ki sem ga uvedla za dobro delo, posebno če smo imeli popoldansko izmeno. Učenci so se trudili, da so redno delo in učno snov hitro predelali in da nam je ostalo več časa za skupno branje zgodb. Sami so lahko izbirali, katero zgodbo želijo poslušati. Marsikdo je bil tako navdušen in radoveden, da je sam segel po knjigi in sošolcem povedal zgodbo do konca. Branje smo popestrili še z drugimi dejavnostmi (ilustracije zgodb, dramatizacije, izražanje z gibi in ugibanje zgodbe, pripovedovanje in nadaljevanje zgodbe z različnim koncem), predvsem smo se veliko pogovarjali o vsebini prebranih knjig.

Ob uvedbi domačega branja v učni načrt sem iskala način, kako bi učence čim bolj navdušila (motivirala) za

branje. Ker se učenci od generacije do generacije močno razlikujejo v odnosu do knjige in branja, je bilo treba vedno znova in znova poiskati nove poti navduševanja. Naši skupinski obiski v šolski knjižnici so se pokazali kot ena izmed spodbud, saj je vsak učenec izbral knjigo, ki je bila primerena njegovim bralnim sposobnostim. Zame je bilo dodatno delo, vendar se je obrestovalo. Dosežen je bil najpomembnejši cilj domačega branja, ki so ga s spremembo konec osemdesetih let in liberalnejšim pristopom k domačemu branju dovoljevali učni načrti. Čeprav so novi načrti skoraj uzakonili eno knjigo, ki jo naj bere razred, sem nadaljevala svoje delo, ki mi je prineslo veliko veselja, in tudi učenci so postali dobri bralci. Verjetno tudizato, ker so knjige izbirali po svojih sposobnostih.

Ker se je tak pristop pokazal za primernega, sem ga izpolnjevala in svoje ideje uresničila z izdajo delovnega zvezka za književnost ODKRIVAM SVET PRAVLJIC IN ZGODB – domače branje za 1. in 2. razred osnovne šole. Delovni zvezek je izšel pri založbi ROKUS 1998. Gotovo se še najde v kakšnem kotu v knjižnici. Na naši šoli se je takrat veliko bralo in uspehi so bili zavidljivi. Vsak otrok je bral po svojih možnostih.

Izhodišče za nastanek takega dela so mi bili novi učni načrti in novi pristopi k obravnavi mladinske književnosti.

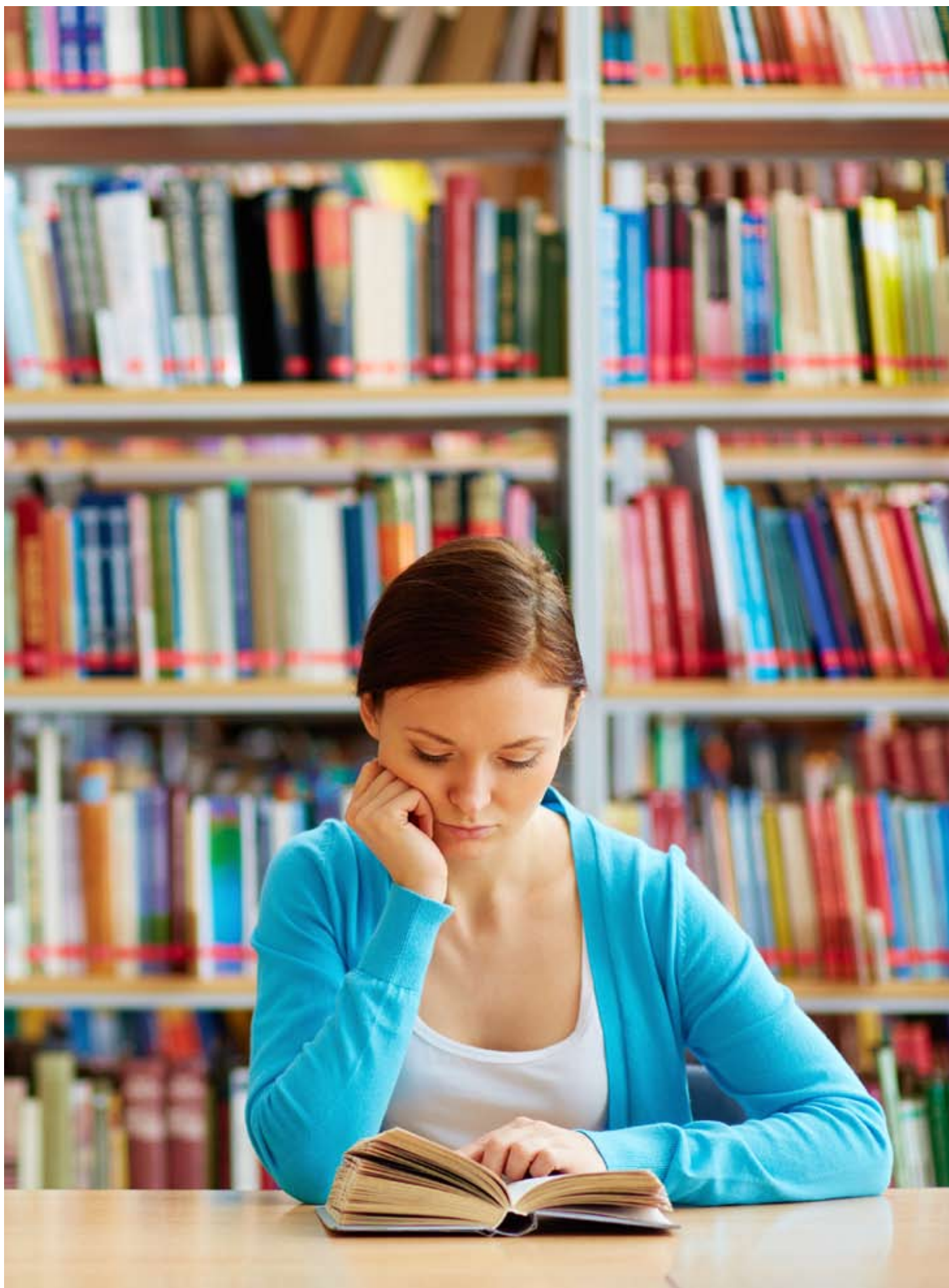
Razlogi, ki so me vodili, da sem se lotila dela, so bili naslednji:

- Nekateri učenci neradi berejo; starši želijo vedeti, kaj naj učenci berejo, kaj naj berejo skupaj.

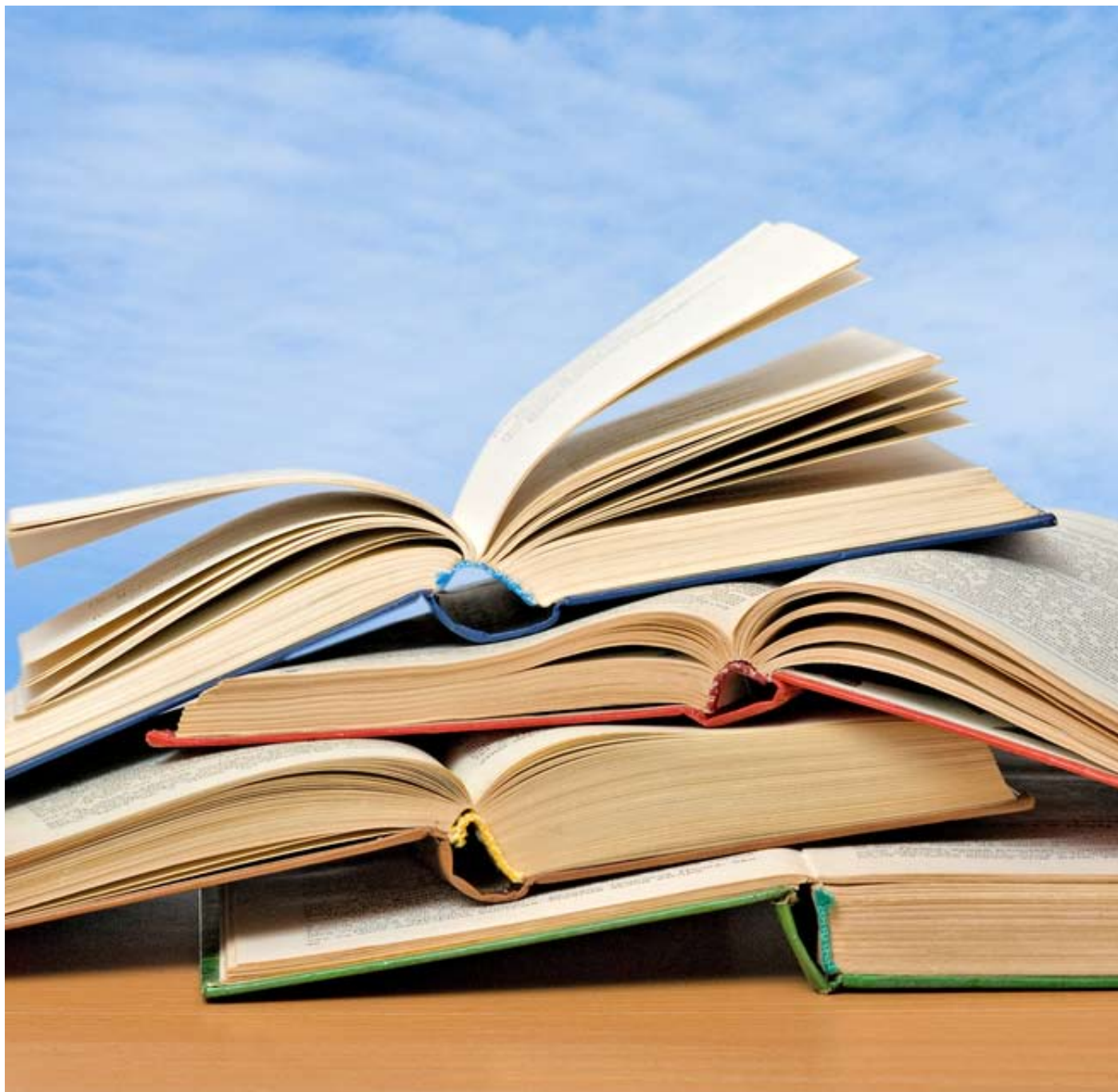
- V svojem bralnem razvoju so učenci na prehodu od glasnega k tihemu branju, pozorni so na pomen, saj jih grafična podoba ne obremenjuje več. Dobri bralci so pozornost že sposobni usmeriti s tiska in izgovorjave v informacijo, misel.
- Če je za domače branje predviden en sam naslov, preverjanje prebranega ni mogoče, saj je vedno kdo »ostal brez knjige«.
- Učenec dobi občutek, da lahko sam izbira med knjigami; družijo se s sošolci (komunikacija, izbiranje, primerjanje in tudi tekmovanje).
- Spoznava mladinska dela domačih in tujih avtorjev.
- Navaja se na redni obisk knjižnice, knjige si izposoja ali samo ogleduje, včasih izbere tanjšo s seznama ali več.
- Uspešen je že, če prebere eno knjigo mesečno.
- Starši vedo, kaj učenec bere, in ga pri tem lahko spodbujajo.

Cilji, ki sem jim sledila, se pokrivajo s cilji mladinske književnosti v devetletni osnovni šoli.

- Spoznajo dela Leopolda Suhodolčana, Svetlane Makarovič, Hansa C. Andersena, Ele Peroci, Polonce Kovač ipd.
- Dela omenjenih avtorjev poiščejo v knjižnici.
- Navajajo se na ustrezno izbiro knjig in ločijo dobro knjigo od kiča.
- Vzljubijo leposlovje in knjiga jim zapolni prosti čas.
- Učenec bere po svojih možnostih in interesih. Boljši in hitrejši bralci več, slabši vsaj eno knjigo na mesec.
- Naredijo si mapo Domačega branja (zapišejo naslov knjige, ilustratorja,

- zapišejo nekaj stavkov vsebine in ilustrirajo).
- Ločijo dobro ilustracijo od slabih, jih vrednotijo, sami ilustrirajo literarno delo.
  - Dramatizirajo odlomke iz literarnih del.
  - Zgodbe nadaljujejo, različni konci.
  - Sestavljajo uganke in križanke.
  - V slovarju poiščejo pomen besede kultura, zapišejo, iščejo izpeljanke ali poiščejo nepoznane besede v slovarju. Obiščejo kulturne ustanove, se v njih primerno vedejo in vedo za pomen in namen kulturnega vedenja.
  - Primerno komunicirajo s sošolci, ko delajo anketo o prebranih knjigah, nato naredijo histogram o opravljeni anketi in ga znajo interpretirati. Pozorni so na pravilen zapis osebnih in stvarnih lastnih imen. Pravilno zapišejo vprašalne stavke.
  - Učenci so ustvarjalni na glasbenem, likovnem, gibalnem in literarnem umetnostnem področju. Samostojno berejo različne vrste besedil, literarno estetsko izkušnjo prevajajov druge vrste umetniških jezikov ter se poskušajo v refleksiji o prebranem.
- Tudi pri individualnem delu in v delu z manjšimi skupinami sem v delo vnašala naloge iz vsebine delovnega zvezka.
- Pripovedovanje vsebine prebranih del sošolcem (v obliki govornih vaj) in primerjava književnih del.
  - Dopolnjevanje povedi iz odlomkov književnih del.
  - Pripovedovanje vsebine, zgodbe, drugi ugibajo naslov.

- Učenec izbere nekaj odprtih knjig, jih pokaže sošolcem in ti ugibajo naslov, avtorja, ilustratorja.
- Sestavljajo uganke iz vsebine zgodb, ilustrirajo odlomek, opišejo junake ob ilustracijah.
- Vsak učenec napiše zgodbi svoj konec, ki ga prebere preostalim učencem.
- Ugibajo naslov knjige in ilustratorja ob miselnem vzorcu iz vsebine poznane zgodbe, pripovedujejo ob miselnem vzorcu.
- Učitelj bere odlomke iz različnih zgodb, učenci ugibajo naslov, lahko naredi tudi fotokopije in v skupinah ugibajo naslov.
- Zgodbe po svoji domišljiji dramatizirajo, dodajo različen konec ali več različnih koncev. Sami izdelajo sceno in rekvizite, napišejo scenarij po zgodbi, izdelajo lutke.
- Pripovedujejo zgodbo z gibi ob glasbi (pantomima).
- Izdelajo različne didaktične igre (spomin, domine).
- Voden razgovor o reševanju problema (težave) v literarnem delu in resničnem življenju.
- Učenec v domišljiji sebe postavi za osrednjo literarno osebo in pripoveduje, kako bi ravnal v določeni situaciji.

Vse to delo navaja učence na samostojno delo, redno branje in izbiranje knjig. Branje postaja potreba in užitek in ne več stresna situacija. Branje odpira vrata v svet znanja, ne pa da ugotavljamo, da imamo bralno nepismene učence, kar je prava katastrofa za njihovo nadaljnje izobraževanje in življenje.

Ker se mi je tak način dela obrestoval in so učenci radi sodelovali, sem naredila nadaljevaje delovnega zvezka, in sicer škatlo z didaktičnimi igrami z naslovom PISATELJ JE POSLAL PRAVLJICO. Nekaj igrice je bilo objavljeni v reviji TROBENTICA, ki je bila priloga revije *Otrok in družina*, in nekaj v reviji *Didakta*. Na moji šoli kolegice še vedno uporabljajo naloge za učence iz delovnega zvezka in škatle z didaktičnimi igrami.